Реферат

на кваліфікаційну (магістерську) роботу

«Особливості розвитку образу «Я» у підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах»

здобувачки вищої освіти другого (магістерського) рівня

спеціальності 053 Психологія

Левенко Наталії Віталіївни

Обсяг роботи – 109 с. **Кількість таблиць** – 6 табл. **Кількість рисунків** – 3 рис. **Список використаних джерел** – 83 найменування, з них 16 – іноземною мовою.

Об'єкт дослідження – психологічний розвиток особистості підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Предмет дослідження – особливості розвитку образу «Я» у підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах, зумовлені впливом сімейного середовища.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості розвитку образу «Я» у підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах, з урахуванням впливу сімейного середовища.

Завдання дослідження: проаналізувати основні наукові підходи до вивчення образу «Я» в психологічній науці та визначити його структуру у підлітковому віці; охарактеризувати психологічні особливості розвитку образу «Я» у підлітків, які перебувають у СЖО; теоретично обґрунтувати роль сімейного середовища у формуванні образу «Я» підлітків, які перебувають у СЖО; емпірично дослідити особливості образу «Я» у підлітків, які перебувають у СЖО; проаналізувати взаємозв'язок між характеристиками образу «Я» підлітків та особливостями їхнього сімейного середовища; розробити корекційно-розвивальну програму «Розвиток позитивного образу «Я» у підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах».

Методи дослідження: теоретичні (теоретичний аналіз та синтез, систематизація, порівняння і узагальнення даних наукових джерел); емпіричні методи; методи обробки та інтерпретації даних (методи математичної статистики); вивчення та систематизація методів, засобів та прийомів психологічного навчання.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про особливості розвитку образу «Я» у підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах, уточненні ролі сімейного середовища та дитячо-батьківських відносин у формуванні цього психологічного утворення.

Практична цінність висновків і рекомендацій полягає у можливості їх використання в діяльності практичних психологів для психодіагностики й психологічного супроводу підлітків, які перебувають у складних життєвих обставинах; для розроблення та впровадження психолого-педагогічних програм підтримки, спрямованих на розвиток позитивного образу «Я», підвищення рівня психологічної стійкості підлітків.

Висновки. Образ «Я» розглядається як складне інтегративне утворення самосвідомості, що поєднує когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти та виконує регулятивну, смислотвірну й адаптаційну функції. Теоретичний аналіз засвідчив його динамічний характер і особливу чутливість до впливів середовища в підлітковому віці. Обґрунтовано, що в умовах СЖО провідним чинником розвитку образу «Я» виступає сімейне середовище: якість дитячо-батьківських відносин, рівень емоційної підтримки та стабільність взаємодії визначають формування самоприйняття й самооцінки підлітка. Дефіцит підтримки, емоційна дистанція та суперечливе виховання підвищують ризик внутрішньої суперечливості й негативного самоставлення. Емпірично встановлено, що підлітки, які перебувають у СЖО, характеризуються зниженим рівнем позитивного самоставлення, фрагментарністю та нестабільністю образу «Я», невпевненістю у власних силах і песимістичною часовою перспективою. Натомість у підлітків із звичайних сімей переважає більш цілісний і узгоджений образ «Я», що сприяє кращій психологічній адаптації. Виявлено значущі взаємозв'язки між показниками образу «Я», самоставленням і характеристиками сімейної взаємодії. На основі результатів розроблено корекційно-розвивальну програму, спрямовану на формування позитивного самоставлення та активізацію особистісних ресурсів, що підтверджує практичну значущість дослідження й ефективність цілеспрямованої психологічної підтримки.

Ключові слова та словосполучення: образ «Я», підлітковий вік, складні життєві обставини.